

Täysistunto

Keskiviikko 14.10.2020 klo 14.00—18.31

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntalain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 159/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.19 **Kuntaministeri Sirpa Paatero** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Laki kuntalain väliaikaisesta muuttamisesta on osa kuntien tukipakettia, josta on sovittu. Eilen kävimme keskustelua siitä yli 5 miljardin euron lisäyksestä euromääräisesti kunnille, ja tämä kuntalain väliaikainen muutos on myöskin yksi osa, jolla kuntien tilannetta voidaan helpottaa.

Meillä on pykälä, johonka ollaan tekemässä muutosta niin, että korona-, covid-epidemiasta johtuvista talousvaikeuksista ei aiheutuisi kunnille kohtuuttomia vaikeuksia, niin että kunnat saavat halutessaan lisävuosia sopeuttaakseen omaa talouttaan. Tämä ei ole automaatti, vaan tässä kohtaa kunta voisi hakea ministeriöltä tämän alijäämän kattamisen pidennystä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Elikkä kun vuonna 2015 muuttui kuntalaki, johon määriteltiin tämä, niin nythän ne ovat ensimmäisen kerran tulossa aikajakson päähän, ja nyt tähän on mahdollista hakea kahden vuoden pidennystä. Tässä perusteena tulee olla koronasta aiheutuvat kustannukset, elikkä meillä on monia kuntia, joilla tilanne on akuutti, mutta tästä kahden vuoden pidennyksestä pidetään kiinni, että tämä on mahdollista saada ainoastaan niiden kuntien osalta, joilla on osoittaa, että se tarve tähän tulee koronasta aiheutuvista kustannuksista. Näistä tämän ja ensi vuoden lisäyksistä kunnille tulee helpotusta kuntatalouteen, mutta kuten tiedämme, vaikutukset eivät jää vain näihin vuosiin, joista nyt on kyse, vaan oletettavasti mennään muutama vuosi pidemmälle, ennen kuin muun muassa verotulot sitten tasaantuvat, ja siitä syystä tämä on myöskin tarpeellista tehdä, jotta se sopeutus ehditään tekemään.

Meillä on kuntatalousohjelma, joka on tehty, ja siellä meillä on näkyvillä, kuinka paljon meillä on negatiivisen vuosikatteen kuntia ja alijäämäisiä kuntia ja myöskin oletettavasti arviointimenettelyyn joutuvia kuntia, ja kuten myöskin eilen oli keskustelussa, näitä kaikkia on joka tapauksessa riippumatta koronasta. Meillä nämä kuntien ongelmat ovat varsin pitkäaikaisia. Tässä kunnan arviointimenettely -kohdassa tai toisaalta kuntayhtymän arviointimenettely -kohdassa tapahtuisi niin, että siinä kohtaa kun tämä määräaika on mennyt, niin siitä eteenpäin otettaisiin se kaksi vuotta ja vasta sen jälkeen siirryttäisiin arviointime-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

nettelyyn. Eli tietenkään tämä ei poista sitä, etteikö kunnan tarvitse sitä sopeutusta tehdä, vaan siihen tulisi kaksi vuotta lisäaikaa, jos kunta sen halutessaan anoo ja sitten se myönnetään, elikkä se ei ole mitenkään automaatti. Tähän voidaan laskea niitä koronasta aiheutuvia kuluja. Varmaan määritellään tarkemmin vielä se, mitenkä tuotot ovat heikentyneet koronasta aiheutuen, ja/tai toisaalta se, mitenkä kulut palveluiden järjestämisestä ja testauksista ja kaikesta muusta ovat nostaneet kuntien kustannuksia, ja näitä verrataan niin sanottujen normaalivuosien talousarvioihin ja tilinpäätöksiin, jolloin voidaan tämä erotus sitten havainnoida. Näiden lisävuosien osalta tietysti pitää myöskin raportoida valtiovarainministeriöön, miten tässä talouden tasapainottamisessa sitten onnistutaan.

Tämä laki olisi voimassa vuoden 25 loppuun, jotenka sitä anomusta tämän kahden vuoden määräajan pidentämiseksi voisi hakea vuoden 2025 loppuun, jolloin vuodet siitä eteenpäin tulisivat niin, että pidennettäisiin vuoden 26 kattamiskautta. — Kiitoksia, puhe mies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puhujalistaan.

16.24 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Monissa kunnissa on käyty tänä vuonna yt-neuvotteluja ja suunniteltu kipeitä toimia talouden tasapainottamiseksi. Onkin erittäin tärkeää, että hallitus osoittaa syksyn lisäbudjetissa kunnille ja sairaanhoitopiireille yhteensä 600 miljoonaa lisärahoitusta. Lisäksi ensi vuonna kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia korotetaan vielä 300 miljoonalla eurolla, ja kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta nostetaan 10 prosentilla. Nämä kuntakohtaiset tuet auttavat tasapainottamaan isompien ja pienempien kuntien taloutta. Esimerkiksi pohjalaiskuntiin tämä kuntien pelastuspaketti tuo miljoonia euroja.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan kuntalain väliaikaista muuttamista siten, että ”kunta voisi hakea valtiovarainministeriöltä alijäämän kattamisaikaan pidennystä nykyisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen, jos kunta ei covid-19-epidemiasta johtuvista talouden vaikeuksista johtuen voisi kattaa taseeseen kertynyttä alijäämää laissa säädetyssä määräajassa”. Tämä esitys, yhdessä hallituksen mittavan kuntataloutta tukevan lisärahoituksen kanssa, on todella tervetullut. Esimerkiksi kotikaupungissani Vaasassa on jouduttu sopeuttamaan viime vuosina voimakkaasti taloutta, vaikka aikanaan syntynyt alijäämä ei lähtökohtaisesti ole johtunut kaupungin omista päätöksistä, vaan muun muassa siitä, että viime hallituskaudella on kuntien valtionosuuksia leikattu voimakkaasti. Vaasan kaupunki olisi varmasti kyennyt sopeuttamaan taseeseen kertyneen alijäämänsä tänä vuonna, mutta covid-19-epidemiasta johtuvat talouden vaikeudet ovat tehneet tästä työstä selkeästi vaikeampaa. Pidän hallituksen esitystä perusteltuna, sillä kunnat eivät ole syypäitä koronasta johtuviin yllättäviin ja uusiin kustannuksiin. Olisi väärin pakottaa koronan vuoksi kunnat sopeuttamaan talouttaan nykyisen alijäämän kattamisvelvoitteen asettaman aikataulun puitteissa.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden kestävyyttä ei tule tässä vaiheessa hoitaa leikkauksin ja veronkorotuksin, koska niiden haitalliset vaikutukset ovat tässä tilanteessa merkittävästi suurempia kuin hyödyt. Hallituksen taloudelliset tukitoimet kunnille sekä kuntien mahdollisuus hakea lisäaikaa alijäämän kattamiselle ovat toimia, joilla voidaan rahoittaa kuntalaisille tärkeitä palveluita sekä toivottavasti myös välttää pahimmat leikkaukset, lomautukset ja irtisanomiset tänä ja ensi vuonna kunnissa. Haluan kiittää hallitusta ja erityisesti ministeri Paateroa näiden tärkeiden, kuntia tukevien esitysten edistämisestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

16.28 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Kuntien jo ennestään haastava taloudellinen tilanne on koronakriisin myötä huonontunut entisestään. On tärkeää, että jo ennestään ahdingossa olevia kuntia ei rankaista koronan aiheuttamasta tilanteesta nykyistä enempää. Siksi kuntien taloudellinen tukeminen ja nyt esitettävä hallituksen esitys ovat kiitettäviä toimia meidän kuntiemme kannalta. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on siis muuttaa kuntalakia määräajaksi niin, että kunta voisi hakea valtiovarainministeriöltä alijäämän kattamisaikaan pidennystä nykyisestä neljästä vuodesta kuuteen vuoteen, jos kunta ei koronaepidemiasta johtuvista talouden vaikeuksista johtuen voisi kattaa taseeseen kertynyttä alijäämää nykyisen lain säätämässä rajoissa. Vaikka valtio on nyt antanut mittavasti tukea kunnille koronakriisistä selviämiseksi, epidemia vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin kattaa alijäämää nykyisessä määräajassa. Tuoreen kuntatalousohjelman mukaan vuoden 2020 kuntatalouden tulos näyttää keväällä ennakoitua paremmalta. Siitä huolimatta negatiivisen vuosikatteen ja alijäämäisten kuntien määrä tulee kuitenkin kasvamaan. Arviointimenettelyynkin joutuvien kuntien määrä tulee todennäköisesti kasvamaan lähivuosina.

Arvoisa puhemies! Talous toipuu näin mittavasta kriisitilanteesta hyvin hitaasti. Haastetta luo meidän tulevaisuutemme vaikea arviointi, kun epävarman tilanteen kesto emme kukaan tiedä. Koronan aiheuttamat alueelliset vaikutukset vaihtelevat myös tulevina vuosina merkittävästi. On selvää, että kuntasektorin kestävyyttä parantavia rakenteellisia uudistuksia tarvitaan entistä kipeämmin. Onneksi eilen saimme kaikki kuulla, että soite-uudistus nyt vihdoin etenee. Se on varmasti isoin rakenneuudistus, jolla pyritään leveämmillä hartioilla turvaamaan kansalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut. On myös yhtä selvää, että kuntatalouden turvaaminen edellyttää myös kuntien omia tuottavuus- ja sopeutustoimia jatkossa. Kuntapäätäjien osa ei näin ollen tule olemaan jatkossakaan helppo.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä kädenojennus taloudellisesti erityisen haastavaan asemaan koronan vuoksi joutuville kunnille. Alijäämän kattamista koskevan määräajan pidentäminen antaa kunnille mahdollisuuden jaksottaa alijäämän kattamiseen tarvittavat toimenpiteet nykyistä pidemmälle ajalle. Laki olisi voimassa vuoden 2025 loppuun.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, tämä on mielestäni erittäin kannatettava esitys.

16.31 **Heikki Autto kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä kollegat hallituspuolueista ovat vuolaasti kehuneet tätä esitystä, ja varmasti tämä nyt, ottaen vallitsevat olosuhteet huomioon, sinänsä onkin perusteltua, mutta haluaisin vähän nyt kuitenkin pohdiskella sitä, kuinka viisasta on jättää tekemättä välttämättömiä päätöksiä, sellaisia päätöksiä, jotka olisivat joka tapauksessa suomalaisessa kuntataloudessa ja laajemminkin julkisessa taloudessa edessämme.

Perusongelmatiikkahan kuntien tulopuolella johtuu siitä, että vuodesta 2010 lähtien itse asiassa niin pitkälle kuin tästäkin päivästä voimme eteenpäin tulevaisuutta ennustaa — ja aika pitkälle voimme, koska ne, jotka ovat tänä päivänä syntyneet, ovat 25 vuoden päästä 25-vuotiaita — joka ikinen vuosi työelämästä poistuu enemmän väkeä kuin uutta väkeä tulee tilalle. Ja tämä jatkuva huoltosuhteen heikkeneminen yhdistettynä siihen, että Suomessa työllisyysaste laahaa huomattavasti perässä suhteessa vaikkapa toisiin Pohjoismaihin, jotka ovat ehkä meille sellaisia relevantteja vertailukohtia, johtaa siihen, että kuntien tulot eivät yksinkertaisesti riitä niihin menoihin, jotka kunnille on asetettu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

Nyt kun — tätä ministerikin sinänsä oikein perusteli — tehdään tätä arviointimenetelyyn päättämisen lykkäämistä kuntien anomuksesta ja toisaalta perustuen koronasta johtuviin kustannuksiin, niin valtiohan on luvannut korvata nämä koronasta tulevat kustannukset. Eihän millekään kunnalle pitäisi tulla sinänsä ylimääräisiä kustannuksia koronasta. No, sitten ymmärrän erittäin hyvin, että monille kunnille tulee raju lasku sinne tulopuolelle siitä valtavasta iskusta, jonka tällainen globaali pandemia aiheuttaa, ja se tietenkin kohdentuu hyvin eri tavoin eri kuntiin ja kaupunkeihin eri puolilla maata riippuen siitä, minkälainen elinkeinorakenne ja minkälainen väestörakenne paikkakunnilla on.

Mutta pahoin pelkään, että tämän pandemian tuomat iskut jättävät sellaisen pysyvänkin kolahduksen, että ei se, että niitten välttämättömien sopeuttamispäätösten tekemistä lykätään hamaan tulevaisuuteen, helpota sitä tehtävää, joka näillä kunnilla ja kaupungeilla on, tarjota ja turvata hyvät palvelut kuntalaisilleen. Sehän se kunnan toiminnan idea on, että pystytään tarjoamaan ne palvelut. Siksi hieman tässä kysyisin sen perään, että ei kai se nyt mikään inkvisitio ole, tämä arviointimenetely, jossa kunnan täytyy kauhusta kankeana siten pelätä sitä, että se alkaa yhdessä valtiovarainministeriön kanssa käymään keskustelua siitä, miten pitkässä juoksussa kestäväällä tavalla turvataan nämä edellytykset, että kunta voi hyvät palvelut tarjota.

16.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Hallitushän on hyvin määrätietoisesti tarttunut tämän koronakriisin aiheuttamiin talousvaikeuksiin Suomessa. Hallitus on tunnistanut selkeästi sen, että yritykset ovat kärsineet, kansalaiset, ihmiset ovat kärsineet, mutta myöskin kunnat ovat kärsineet, ja kuntien rooli keskeisten julkisten palvelujen tuottajana on Suomessa aivan merkittävä. On tärkeää, että hallitus on sen tiedostanut ja on luonut tämän laajan toimintaohjelman, paketin, jolla myöskin tuetaan kuntia — poikkeuksellisen laaja tuki. Tämä kuntalain väliaikainen muutos tässä kohdassa, jossa nyt sitten säädetään tämän alijäämän kattamista koskevaa määräaikaa eli pidennetään neljästä vuodesta kuuteen vuoteen, on yksi tässä isossa paketissa oleva detalji. Sanotaan kuitenkin ”detalji”, koska niitä on niin paljon muita asioita.

Mutta minä olen seurannut tässä kiinnostuksella, millä tavalla oppositio näihin tuntuu reagoivan. Silloin kun hallitus tekee merkittäviä, isoja toimia, joissa kansalaisetkin tunnustavat sen tarpeen, niin jostain kumman syystä oppositiolta ei tahdo kiitoksia löytyä, vaan aina kaivetaan joku sellainen kritiikki, jolla mennään vastaan tässä. Viimeksi edustaja Autton puheenvuoro oli tämäntapainen, vaikka hyvin varovaisesti hän lähestyi, totesi, että rakenneuudistuksia kaivataan. Niitähän hallitus tässä lupaa, mutta minä kysyn: aina kun sanotaan sana ”rakenneuudistus”, mitä se rakenneuudistus pitää sisällään? Tämä on semmoinen eufemismi, jonka taakse me piiloudumme kertomatta, mitä me sillä haluamme.

Täällä viitattiin jo sote-uudistukseen, joka saatiin maaliin. Ainakin hallituksen sopu löytyi siitä eilen. Se on nyt rakenneuudistus esimerkiksi. Meillä on paljon muita rakenneuudistuksia, joilla on omaa merkitystä, mutta tämä keskustelu tuntuu liittyvän aina siihen, että lähinnä haetaan leikkauslistoille sijaa kuntapalvelujen osalta, viitataan huoltosuhteen heikkenemiseen. Mitä huoltosuhteen heikkeneminen tosiasiasa tarkoittaa? Ollaan hyvin tarkkoja, mitä huoltosuhteella tarkoitetaan: Se on laskennallinen luku, jossa lähdetään siitä, että 15—65-vuotiaat ihmiset ovat aktiiviväestöä, jotka ovat ikään kuin työelämässä kiinni, vaikka me suoraan tiedämme, että 30 prosenttia tuosta ikäluokasta, jotka ovat ikään kuin työikäisiä, ei ole työelämässä kiinni. Silloin tullaan heti tähän työllisyysasteen nostamiseen, johon edustaja Autto kylläkin viittasi aivan oikein, ja silloin täytyy katsoa niitä kons-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

teja, millä me työllisyysastetta nostamme tilanteessa, eikä vain päivitellä sitä, että huoltosuhte on teoreettisesti heikentynyt. Meillä yli 65-vuotiaista, jotka ovat siis huoltosuhteen mielessä huollettavia kansalaisia, 100 000 on palkkatöissä mukana. Tässä on muuten yksi huoltosuhdetta heikentävä henkilö juuri äänessä parhaillaan. Kimmo Kiljunen heikentää Suomen huoltosuhdetta näillä laskennallisilla perusteilla, mitä teillä on.

Eli minä haluaisin, että avataan näitä kysymyksiä selkeästi eikä leikitä joillakin termeillä, joilla on helppo kikkailla, joissa lähtökohtana on kuitenkin, että sieltä näkyy se ketunhantä kainalossa, että kysymys on julkisten palvelujen leikkaamisesta. Sen takia on minusta arvokasta, että hallitus mainitsee [Puhemies koputtaa] rakenneuudistukset, mutta on tärkeätä, että myöskin avaamme, mitä me niillä haluamme tarkoittaa.

16.37 Sari Multala kok: Arvoisa puheenjohtaja! En ihan ymmärtänyt edustaja Kiljusen kritiikkiä tuossa, kun hän itsekänsä kävi läpi, mitä niillä rakenteellisilla uudistuksilla tarkoitetaan. Ja täällä edustaja Autto hyvin kertoi, että nämä työllisyysuudistuksethan ovat kaikista tärkeimpiä. Sinällään tämä sote, jos ajatellaan kuntataloutta, ei todellakaan paranna kuntatalouden tilaa, varsinkaan kasvavissa kaupungeissa, vaan päinvastoin heikentää sitä, kun entistä pienemmällä rahalla pitäisi selvittää kuitenkin samoista palveluista kuin aiemmin. Ja jos lähtee vähemmän menoja kuin mitä lähtee tuloja, niin silloin kaikki ymmärtävät sen, että entistä haastavampaa tulee tulevaisuudessa olemaan selvittää palveluiden rahoituksesta, saatikka sitten investointien rahoituksesta. Tähän asti ollaan monissa kunnissa isoja investointeja rahoitettu velkarahalla. Mutta jos kuntiin jäävät kaikki ne entisetkin velat, joita koronan myötä tulee varmasti monelle vielä lisää, sen lisäksi sieltä lähtee kuitenkin yli 13 prosenttia kuntaverotuotoista ja tällä paljon pienemmällä tuotolla pitäisi jatkossa rahoittaa paitsi palvelut myös ne investoinnit. Ja nyt kun valtiolla on ollut samanaikaisesti myös sellainen linja, että esimerkiksi isoihin infrainvestointeihin osuus on ollut vain 50 prosenttia aiemman 75 prosentin sijaan, niin en oikein näe, miten tämä yhtälönä ja tulevaisuudessa menee millään tavalla umpeen, vaikka me teemme tämmöisen väliaikaisen muutoksen tässä nyt kuntalakiin.

Valitettavasti on niin, että kun me teemme niitä rakenteellisia uudistuksia, niin kyllä niiden pitää olla sitten sen tyyppisiä, että ne eivät heikennä kuntien tilannetta, koska tämä julkinen talous on ikään kuin kokonaisuus. Niistä työllisyysuudistuksista, joita me olemme muuten ehdottaneet aika ison kasan, 120 000 työpaikan edestä, suurin osa ei ole sellaisia kuin mistä monesti täällä hallituspuolueet meitä syyllistävät vaan ihan positiivisia uudistuksia, osaa niistä kannatetaan hallituspuolueistakin. Joka tapauksessa työllisyysuudistukset ovat käytännössä ainoa tapa, jolla julkinen talous saadaan tulevaisuudessa tasapainoon ilman sitä, että joudutaan menemään veronkorotusten tai leikkausten tielle.

No, tästä kyseisestä lakiuudistuksesta, joka nyt on tässä meillä käsittelyssä: Ainakin Vantaalla me lausuimme siitä kohtuullisen positiivisesti. Se helpottaa totta kai joidenkin kuntien tilannetta, mutta tietenkään tämä ei nyt sitten niin merkittävästi helpota niiden kuntien tilannetta, jotka tässä tilanteessa nyt ovat ikään kuin koronan takia joutuneet tähän haasteeseen. Sinällään on hyvä, etteivät nyt kunnat koronan vuoksi joudu nopeasti kriisikuntamenettelyyn, vaan annetaan hieman enemmän aikaa. Mutta kyllä meidän pitäisi samaan aikaan jatkuvasti pohtia niitä toimia, joilla me saamme kuntatalouden terveille pohjalle. Ei ole kestävää se, että kuntien tehtäviä lisätään ja samanaikaisesti rahoitus ei kasva vastaavassa suhteessa [Puhemies koputtaa] kuin työllisyys ja toisaalta sitten myös valtionosuudet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

16.40 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Arvoisa puhemies! Kuten eilen budjetin yhteydessä keskustelimme, niin selvää on, että tässä koronatilanteessa kunnat tarvitsevat väliaikaisia järjestelyjä, joista tämä laki on yksi, ja sitten on tietysti myöskin tämä eilen keskustelussa runsaasti ollut hätäapupaketti kuntatalouteen nyt koronan myötä selvitäksemme ihan käsillä olevista hetkistä ja tilanteista. Mutta mielestäni on erittäin paikallaan se keskustelu, jota täällä käydään kuntatalouden pitkän aikavälin tai ihan lähivuosienkin kehityksestä: miten käännämme kuntatalouden terveille pohjalle, terveille uralle, kun tiedämme, että olemme tilanteessa, jossa jo ennen koronakriisiä oli näitä vaikeuksia — kolme neljästä kunnasta teki alijäämäisen tilinpäätöksen. Se kertoo meille siitä, että ihan kuntatalouden rakenteessa ovat pahasti pielessä kuntien tehtävät ja toisaalta kuntien tulopuoli ja se elinvoima kunnissa. Ja tiedämme, että samaan aikaan meillä on käynnissä valtava väestörakenteen muutos, joka ei kohtele kuntia tasapainoisesti, meillä syntyvyys alenee, meillä Suomi ikääntyy, mistä aiheutuu paineita julkiseen talouteen ja palvelutarpeen kasvua, ja sen lisäksi on myöskin muuttoliikettä, eli kaupungistumisilmiökehitys saattaa koronan myötä saada jonkinlaisia uusia muotoja, kenties hidastua ainakin hetkellisesti. Mutta joka tapauksessa on niin, että kunnat erilaistuvat, mikä aiheuttaa myöskin semmoisia paineita, että joissain kunnissa kasvatetaan veroprosenttia ja joissain kunnissa kuntatalous on paremmassa jamassa, ja se käytännössä suoraan heijastuu siihen, minkälaisia palveluita ihmisille on mahdollista tarjota ja miten paljon ihmisille jää esimerkiksi omasta työstä käteen.

Näitä rakenteellisia ongelmia meidän täytyy pystyä ratkomaan, ja ensimmäinen asia, joka tähän liittyy, on kyllä nämä kuntien tehtävät. Minusta on kestävämpi se, että hallitus kasvattaa jälleen kuntien tehtäväkirjoa ja vielä alibudjetoiden nämä uudistukset tässä tilanteessa. Eli uusia tehtäviä ilman täyttä rahoitusta — sehän vain vaikeuttaa tätä tilannetta eikä helpota sitä.

Samoin sitten nämä rakenteelliset uudistukset, joista käytiin keskustelua, mitä ne käytännössä ovat, liittyvät tietysti kuntien tehtäväkirjoon ja ne liittyvät myös kuntarakenteeseen. Haluaisinkin mielelläni kuulla kuntaministerin ajatuksia, rehellisiä ajatuksia siitä, millainen tulevaisuuden kuntarakenne meillä voi olla. Meillä on esimerkiksi kasvava määrä kuntia, joihin ei synny yhtä luokallistakaan lapsia. Kai se jollain tavalla jossain kohdassa näkyy myöskin meidän kuntarakenteessamme, vaikka en mitään pakkoliitoksia tässä olekaan ehdottamassa. Eli minkälaisia kannusteita, insentiivejä kunnille on tarkoitus luoda ja rakentaa, jotka kannustavat kuntapäittäjiä tekemään ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] jotka ovat välttämättömiä tulevaisuuden palvelujen turvaamiseksi? [Puhemies koputtaa]

Tässä joitain ajatuksia sote-uudistuksesta, ehkä ehdimme puhua täällä myöhemmin.

16.44 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Vaikka tässä ajatus on hyvä ja totta kai tulee näin tehdäkin, niin tosiaan henkilökohtaisesti olen vähän huolissani, koska tässä on todellakin se vaara, että tämä rakenteellinen alijäämä jää nyt tällä erää korjaamatta.

Meillä oli eilen oman kaupunkini Kouvolan valtuuston kokous, missä oltiin aika tukka- nuottasilla vähän kyseiseen asiaan liipaten. Siellä ministerinkin hyvin tuntema meidän kaupunginhallituksen puheenjohtaja kehui, että ei meillä ole nyt mitään hätää, kun sieltä valtiolta on rahaa tulossa, ja sehän näkyi kyllä meidän kokouksemme päätöksissäänkin. Ei voitu poliitikkojen paikkoja edes pienentää eikä muitakaan kustannuksia laskea ja olla esimerkkinä, vaan jouduttiin jopa toiselle suunnalle, elikkä meidän poliittisten päättäjien kulut kaupungille tulevat maksamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

Tässä pitäisi jollain tavalla minun mielestäni nyt pitää huoli, etteivät nämä sopeutukset jäisi tekemättä, koska tässä on nyt vähän vaara siinä, että ongelma on se, että mitä pitämälle ne sopeuttamiset jätetään, niin sitä hankalampia ne ovat ja sitä voimakkaammin se sitten tulee näkyviin ihmisten elämässä. Minullakin on pelko siitä, että meillä ei ole kohta välttämättä enää valtuustoon kukaan pyrkimässä, kun kaikki tietävät, mitkä sopeutukset täytyisi seuraavilla kausilla tehdä.

Siirtoalijäämän kattamisesta tässä tilanteesta minä arvasin, että näin tullaan tekemään. Meillä paljon puhuttiin siitä asiasta siellä ja pidettiin huoli, että tämä olisi nyt se vuosi, milloin pitää olla asia kondiksessa. Itse kyllä toin heti alkuvaiheessa asian esille, että uskon, että siihen tulee muutos, koska sen muutoksen takia, minkä korona aiheuttaa, on kohtuutonta, että kuntien pitäisi myös sekin satsaus hoitaa. Tosin nyt, niin kuin ministerikin hyvin sen tietää, Kymsotehan meilläkin se suurin ongelma siellä on, ja se Kymsotehan nyt ei suoranaisesti vaikuta tällä kohtaa siihen talouteen, ja jos nyt sitten sote-ratkaisuja saadaan tehtyä ynnä muuta, niin se tilanne vähän muuttuu siitä.

Mutta olisi kyllä tosiaan arvoisalta ministeriltä kiva kuulla, millä tavalla hoidetaan tai millä tavalla se valvotaan tai vastaavaa, ettei tätä kädenojennusta valtiolta nyt loppupelissä kuitenkin vähän tavallansa käytetä väärin ja jätetä niitä rakenteellisia hommia tekemättä, vaikkakin tämän tuen ja tämän avun pitäisi liittyä niihin itse koronan aiheuttamiin ylimääräisiin vaikeuksiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä, puhutteko 3 minuuttia paikaltanne, vai? [Jani Mäkelä: Paikalta!] — No sitten vielä ehtii.

16.47 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kunnille tulee valtiolta rahaa siitä syystä, että valtio ottaa velkaa, jota rahaa sitten jakaa kunnille. Tämä sali on säättänyt sellaisen lain, että kuntien täytyy pitää talouttaan vastuullisesti, mutta sellaista lakia ei ole säädetty, että meidän täällä täytyisi pitää talouttamme vastuullisesti, ja se tullaan vielä tulevaisuudessa näkemään, mikä sen sato on.

Tämä esitys sinänsä on luonteeltaan sellainen vähän välttämättömyydestä hyveen tekeminen. Tilannehan olisi ollut muuten sellainen, että selvitystilassa olisi ollut kymmeniä kuntia, jopa enemmänkin, ja ei sellaisesta mitään tule, että koko maassa kaikki kunnat ovat selvitystilassa. Tavallaan taloudenpidon huonous on tässä muuttunut normaalitilaksi. Kunnat eivät olisi pärjänneet, joten säännöt kirjoitetaan uusiksi ainakin väliaikaisesti ja tehdään valtiollinen perälauta tähän velkaantumiseen.

Tässä touhussa tulee vähän mieleen se, miten EU tällä hetkellä toimii eteläisten jäsenmaiden suhteen. Siellä tilanne on sama kuin kunnissa. On muistettava, että korona ei sinänsä ole luonut tätä ongelmaa, vaan ainoastaan on kärjistänyt ne ongelmat ja tuonut ne ongelmat esille. Kuntatalous on mennyt jo pitkään täysin kestävänsä suuntaan. Tulot eivät riitä menoihin.

Tuossa äsken katsoin, että jos kuntien valtiolta osoitetut tehtävät ovat kaksinkertaistuneet 90-luvulta lähtien, niin samalla useimmissa kunnissa kehitys on se, että veronmaksajien määrä on käytännössä puolittunut, työpaikat ovat vähentyneet, eli eihän tällainen yhtälö voi mitenkään toimia. Niinpä olisikin jatkossa välttämätöntä tunnustaa tosiasiat. Kunnilla on valtava määrä velvoitteita, jotka tässä salissa asetetaan. Niistä asioista päättää eduskunta, ja kunnallisten päättäjien tehtävä on vain niiden kyseisten velvoitteiden toteut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

taminen parhaalla tavalla, johon ne pystyvät. Täytyy kysyä: ovatko ne kaikki velvoitteet todella tarpeen tulevaisuuden kunnissa?

16.49 Kuntaministeri Sirpa Paatero: Puhemies! Jos aloitan tästä viimeisimmästä, niin muistaakseni kolme vaalikautta sitten on aloitettu kuntien tehtävien perkaaminen, ja silloin oli muistaakseni kyseessä ajatus saada miljardi euroa säästöjä. Nyt sen reilun kymmenen vuoden aikana on kasaan saatu ehkä 300 miljoonaa euroa, koska siinä kohtaa, kun me kaikki arvioimme omissa kunnissamme, mitkä tehtävät olisivat sellaisia, joita ei tarvitsisi lain mukaan hoitaa, niin hommasta tulee aika paljon vaikeampi.

Tässä oli mielestäni hyvää arviointia siihen, että jos ja kun se kuntapaketti, joka on nyt kaiken kaikkiaan yli 5 miljardia, tukee kuntia niin paljon, että meillä ei oletettavasti ole sitä ensimmäistä arviota, kun kesällä tästä asiasta ensimmäisen kerran ruvettiin puhumaan. Voi olla, että tilanne on monen osalta jo parantunut. Voi olla, että kunnat pystyvät selviämään tämän tukipaketin avulla, niin ettei tätä arviointimenettelyanomusta tarvitse tehdä. Elikkä tässä kohtaa vastauksena siihen, miten tämä menee, niin tietenkin kunnille tulee korkeintaan kahden vuoden mahdollisuus tähän siirtoon, mutta se ei tule automaattisesti. Se pitää anoa, se pitää perustella, ja vain ja ainoastaan koronasta johtuen, ja se pitää myöskin kertoa jälkikäteen raportoiden, miten nämä tehtävät on hoidettu.

Normaalista arviointimenettelystä: Hyvä huomio edustaja Auttolta siihen, että kaikki kunnat eivät enää koe arviointimenettelyä rangaistuksena vaan apuna, koska on toisaalta hyvä, että kunnalle tulee valtiovarainministeriön puolelta tukea siihen, mitkä olisivat ne keinot, millä kunnan taloutta voidaan saada paremmalle tolalle. Ja toisaalta, kun me olemme nyt tiivistäneet vuoropuhelua kuntien kanssa monessa muussakin kohdin, niin uskon, että tämä vuoropuhelu myöskin auttaa sitä keskustelua, jotta siihen ei enää niin paljon päädyttäisi.

Tämä ei ole ihan uusi juttu, että kunnilla on taloudellisesti vaikeata. Me tiedämme, että tämä on jatkunut toistakymmentä vuotta ja aika monta puoluetta tässäkin salissa on ollut tekemässä tai tekemättä näitä rakenteellisia uudistuksia. Ikääntyminen ja kaupungistuminen eivät ole ihan tämän päivän ja tämän hallituksen aikaisia toimia. Hetken päästä siirrytään tähän rakenteelliseen uudistukseen elikkä seuraavaan lakiesitykseen, jolla jo ruvetaan visioimaan sitten vaihtoehtoa, mitä olisi mahdollista tehdä.

Yhä edelleen siis kunnat vastaavat omasta taloudestaan tällä perälaudalla, ja jos tiukkaa on, niin voi anoa anomuksesta kahden vuoden lykkäystä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.52.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.25.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 10. käsittelyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2020 vp

18.25 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä jäi tässä aktiiviseksi ja taitavaksi tunnetun edustaja Kiljusen kanssa keskustelu hieman kesken. Hän peräänkuulutti konkretiaa näihin rakenteellisiin uudistuksiin, ja mainitsen nyt vaikka sen, että siis ympäri Suomen, tämä ei nyt ehkä ihan kaikkein nopeimmin kasvavia kuntia koske, mutta tuollaisia keskeisiä maakuntakeskuksia ja varmasti kuntia, joissa siis pääosa väestöstä lopulta asuu, niin 7—13-vuotiaiden ikäluokka tulee pienemään seuraavan kymmenen vuoden aikana 20 prosenttia, siis viidenneksen, ja tähän nyt on aivan valtava rakenteellinen kysymys, kun nyt juuri tässä ajassa monet kunnat ja kaupungit painiskelevat vaikkapa kouluverkon ja koulukiinteistöjen uudistamisen kanssa. Monet koulukiinteistöt ovat juuri sen ikäisiä, että on tarvetta joko laajalle peruskorjaamiselle tai kokonaan uusien kiinteistöjen rakentamiselle. Ja kun tällaisia hankkeita toteutetaan, niiden tekninen elinikä on ainakin 70 vuotta ellei pitempi, ja tässä mielessä sitten, kun näemme tulevaisuuteen hyvin kirkaasti jo kymmenen vuoden päähän, että silloin joka viides koulu näin kategorisesti on, voisi sanoa, turha, kun oppilaita on viidennes vähemmän kuin tällä hetkellä, niin tällaiset kysymykset jos mitkä ovat isoja rakenteellisia kysymyksiä, jotka täytyy saattaa kestäväälle mallille.

Tässä mielessä, kun voi olla, että kunnille monet tällaiset rakenteelliset ratkaisut ovat semmoisia kipeitä paikkoja, joissa joudutaan tekemään päätöksiä, jotka eivät varmasti-kaan miellytä kaikkia kuntalaisia, niin silloin se, että valtio antaa entistä enemmän siimaa siihen, mitkä tällaiset talouden perälaudat ja lainalaisuudet ovat näitten tulevaisuuden kannalta välttämättömien päätösten tekemiseen, ei välttämättä aina ole edes hyvä asia.

Arvoisa rouva puhemies! En sinänsä vastusta tietenkään tätä uudistusta, joka tehdään, ja täällä jo edellä ministeri Paaterokin esitti, että tämä tulee vain hakemuksen perusteella ja vain sitten liittyen siihen, että koronaviruspandemiatilanne on aiheuttanut kunnille tätä lisäälijäämää. Mutta kaiken kaikkiaan haluan täällä eduskunnassa ja toki meiltä jokaiselta sitten omissa kunnissamme kuntapäätäjänä peräänkuuluttaa vastuuta tulevista sukupolvista. Haluan, että Suomessa tehdään semmoisia päätöksiä, että 2050-luvulla silloiset päättäjät sitten katsovat, että olipa silloin 2020-luvulla viisaita ja kaukonäköisiä päättäjiä Suomessa niin valtakunnan tasolla kuin kunnissa ja kaupungeissa ympäri maan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.